

ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРГИЙН
СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРГИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙДЛЫН САРЫН ТАНИЛЦУУЛГА

2024 V

www.1212.mn

Улаанбаатар хот
2024 он

ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРГИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙДЛЫН САРЫН ТАНИЛЦУУЛГА

2024

5 сар

Улаанбаатар хот
2024

ҮНДЭСНИЙ
СТАТИСТИКИЙН
ХОРОО

СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН САН

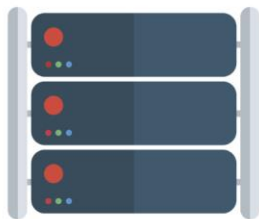
Хайх ...

СТАТИСТИКИЙН мэдээллээ аваарай

Data lab

тооллого судалгааны
микро мэдээллийн сан

Social network

/StatisticMGL

Лавлах утас

1900-1212

Цахим шуудан

information@nso.mn

I. Саруудыг ром тоогоор тэмдэглэв.

- Сар: I, II, III, IV, V ... г.м
- Улирал: I-III, IV-VI, VII-IX, X-XII
- Өссөн дүн: I-IV, I-XI ... г.м (Тухайн сарыг оруулсан жилийн эхнээс өсөн нэмэгдсэн дүнг харуулав).

II. Дараах тэмдэглэгээг ашиглав.

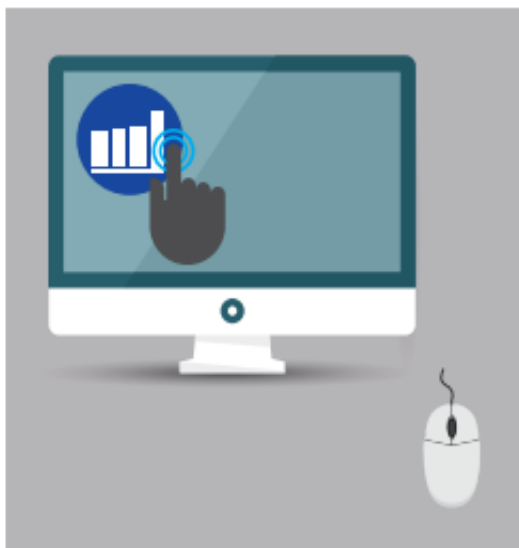
- ... мэдээлэл байхгүй
- 0.0 маш бага тоо
- - гүйцэтгэл байхгүй
- * урьдчилсан гүйцэтгэл

III. Хэмжих нэгжийн тэмдэглэгээ

• мянга	=1000
• сая	=10 ⁶
• тэрбум	=10 ⁹
• их наяд	=10 ¹²
• мян.	мянга
• %	хувь
• мм	миллиметр
• см	сантиметр
• дм	дециметр
• м	метр
• км	километр
• м ²	метр квадрат
• дм ²	дециметр квадрат
• км ²	километр квадрат
• м ³	метр куб
• га	гектар
• мл	миллилитр
• л	литр
• г	грамм
• кг	килограмм
• цн	центнер
• т	тонн
• Вт	ватт
• кВт.ц	киловатт цаг
• кал	калори
• ккал	килокалори
• Гкал	гигакалори(=10 ⁹ калори)
• с	секунд
• мин	минут
• мкг/м ³	микрограмм метр куб
• м/с	метр секунд
• ш	ширхэг
• х.д.х	хэвлэлийн даралтат хуудас

- Үүнээс гэдгийг харуулах бөгөөд зарим тохиолдолд тухайн үзүүлэлтийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн нийлбэр нэгдсэн дүнтэй тэнцэхгүй байж болно.

IV. Орон дэвшүүлэлтээс хамаарч зарим үзүүлэлтийн нийлбэр нь дүнтэйгээ, бүтцийг хувиар илэрхийлэхэд 100 хувиас бага зэрэг зөрүүтэй байж болно.

V. Та цахим хэлбэрээр үзэж буй тохиолдолд тухайн салбарын логог дарж дэлгэрэнгүй мэдээллийг хүснэгтээр MS-Excel хэлбэрээр татан авах боломжтой.

/Жич: Интернэтэд холбогдсон байх ёстой/

VI. Та өөрийн гар утаснаас QR code уншуулагч аппликейшн ашиглан тухайн салбарын хавсралт хүснэгтийг MS-Excel хэлбэрээр татан авч үзэх боломжтой.

/Жич: Интернэтэд холбогдсон байх ёстой/

ГАРЧИГ

Ерөнхий тэмдэглэл.....	4
Үндсэн үзүүлэлт.....	7-9
I.Нийгмийн даатгал.....	7-10
II.Боловсрол.....	10
III.Эрүүл мэнд.....	11-14
IV.Гэмт хэрэг	15-18
V.Дүүргийн төсөв.....	19-22
VI.Хэрэглээний үнэ.....	23-27
VII.Дүүргийн аюулгүй байдал.....	28-29
VIII.Аж үйлдвэр.....	30-34
IX.Нийтийн аж ахуй	35-36
X.Төрийн бусад үйлчилгээ.....	37-42

БҮЛЭГ

	Үндсэн үзүүлэлтүүд /хүснэгт/
I	Нийгмийн даатгал, халамж
II	Боловсрол
III	Эрүүл мэнд
IV	Гэмт хэрэг
V	Дүүргийн төсөв
VI	Хэрэглээний үнэ
VII	Дүүргийн аюулгүй байдал
VIII	Аж үйлдвэр
IX	Нийтийн аж ахуй
X	Төрийн бусад үйлчилгээ

ТАНИЛЦУУЛГЫГ БЭЛТГЭСЭН:

Г.Пүрэвсүрэн
Г.Пүрэвсүрэн
Ш.Наранмижид
Ш.Наранмижид
Г.Пүрэвсүрэн
Г.Пүрэвсүрэн
Ш.Наранмижид
Г.Пүрэвсүрэн
Ш.Наранмижид
Ч.Элбэгжаргал
Г.Пүрэвсүрэн

ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ, дүүргээр, жил бүрийн эхний 5 сарын байдлаар

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2023 V	2024 V	Өөрчлөлт хувь
Шинэ төрсөн хүүхэд	тоо	990	799	-19.3%
Халдварт өвчнөөр өвчлөгсөд	тоо	626	481	-23.2%
Дүүргийн төсвийн орлого	тэрбум.төг	68.7	97.6	42.1%
Дүүргийн төсвийн зарлага	тэрбум.төг	69.6	91.1	30.9%
Хэрэглээний үнийн индексийн сарын өөрчлөлт	пункт	1.1	0.7	-36.4%
Төгрөгийн ам.доллартай харьцах ханш, сарын эцэст	1US\$ =₮	3 440.4	3 660.7	6.4%

¹ Дахин өссөн

ДҮҮРГИЙН ӨРХ, ХҮН АМЫН 2023 ОНЫ ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ

	Өрхийн тоо	Хүн амын тоо	Өрхийн дундаж ам бүлийн тоо ¹	Хүн ам зүйн ачаалал ²
Дүүргийн дүн	37 736	136 280	3.6	57.5
1 -р хороо	864	3 604	4.2	67.2
2 -р хороо	969	3 384	3.5	67.4
3 -р хороо	1 602	5 812	3.6	62.9
4 -р хороо	1 265	4 936	3.9	56.5
5 -р хороо	1 221	4 735	3.9	56.6
6 -р хороо	2 510	9 020	3.6	64.4
7 -р хороо	1 758	6 018	3.4	54.1
8 -р хороо	958	3 314	3.5	53.0
9 -р хороо	1 554	5 580	3.6	53.8
10 -р хороо	1 920	7 226	3.8	57.5
11 -р хороо	1 226	4 417	3.6	51.6
12 -р хороо	1 598	5 713	3.6	57.1
13 -р хороо	1 768	6 497	3.7	58.0
14 -р хороо	1 618	5 827	3.6	55.2
15 -р хороо	2 125	7 683	3.6	59.1
16 -р хороо	1 980	7 647	3.9	57.9
17 -р хороо	2 214	7 822	3.5	54.9
18 -р хороо	2 230	7 366	3.3	53.5
19 -р хороо	1 972	6 954	3.5	55.9
20-р хороо	1 320	4 772	3.6	54.7
21-р хороо	1 782	6 878	3.9	56.7
22-р хороо	1 122	4 077	3.6	56.1
23 -р хороо	1 249	4 302	3.4	59.7
24 -р хороо	911	2 670	2.9	63.5

¹ Нэг өрхөд ногдох ам бүлийн дундаж тоо

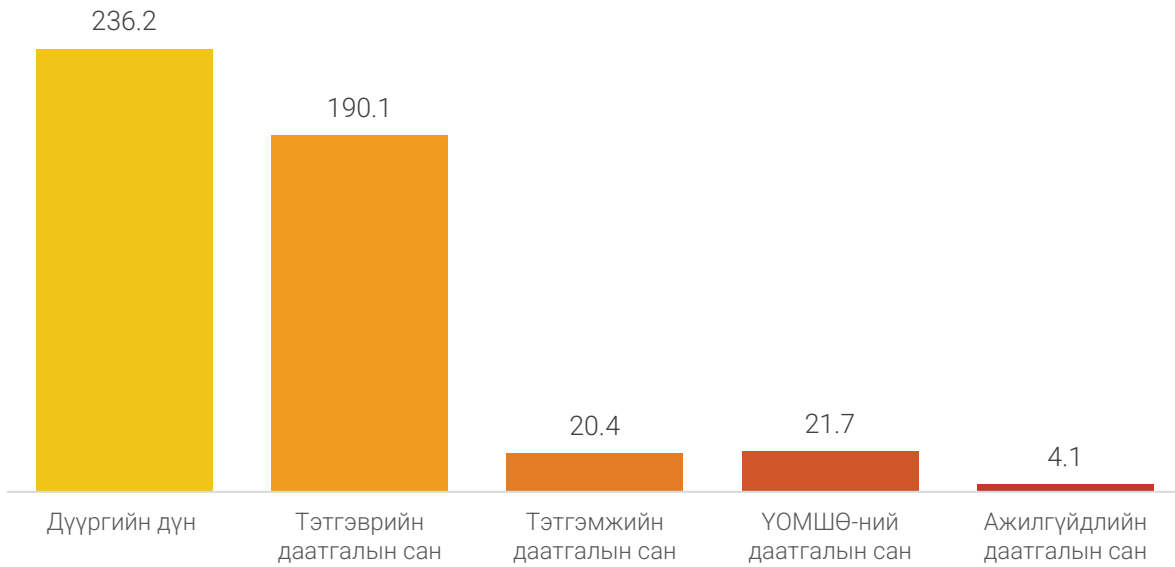
² Нэг километр квадрат газар нутагт ногдох хүний тоо

I. НИЙГМИЙН ДААТГАЛ, ХАЛАМЖ

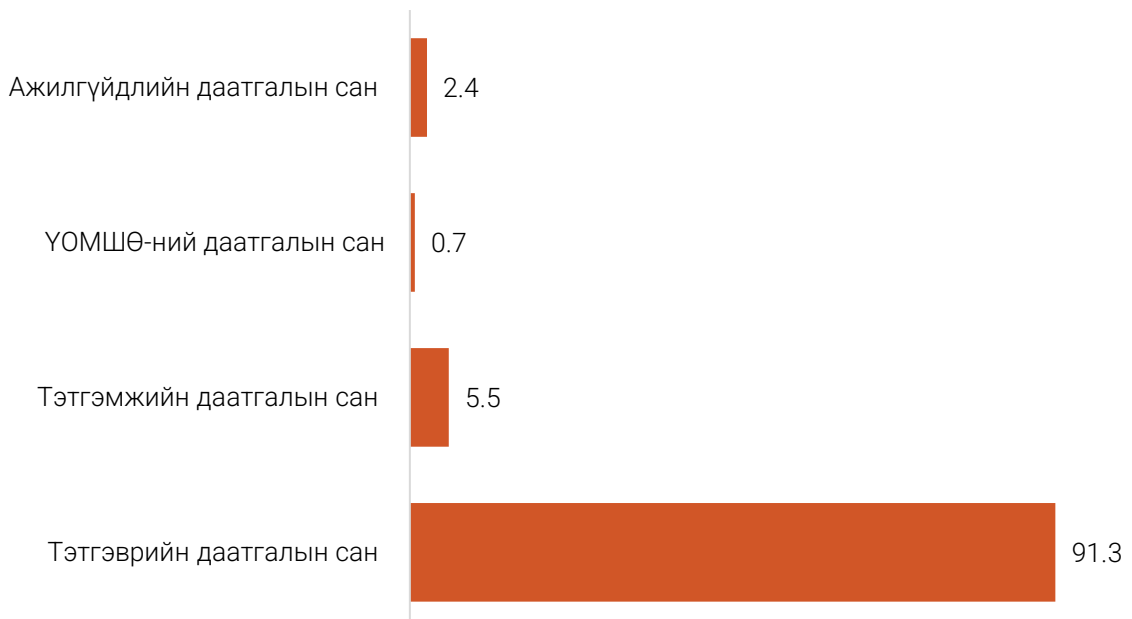
Нийгмийн даатгалын сангийн орлого энэ оны эхний 5 сард 236.2 сая төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 31.6 (15.4%) сая төгрөгөөр өсөж, сангийн зарлага 100.6 сая төгрөг болж өмнөх оны мөн үеэс 29.3 (41.2%) сая төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй байна.

ЗУРАГ 1.1 НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ОРЛОГО, сангуудаар, сая төгрөг

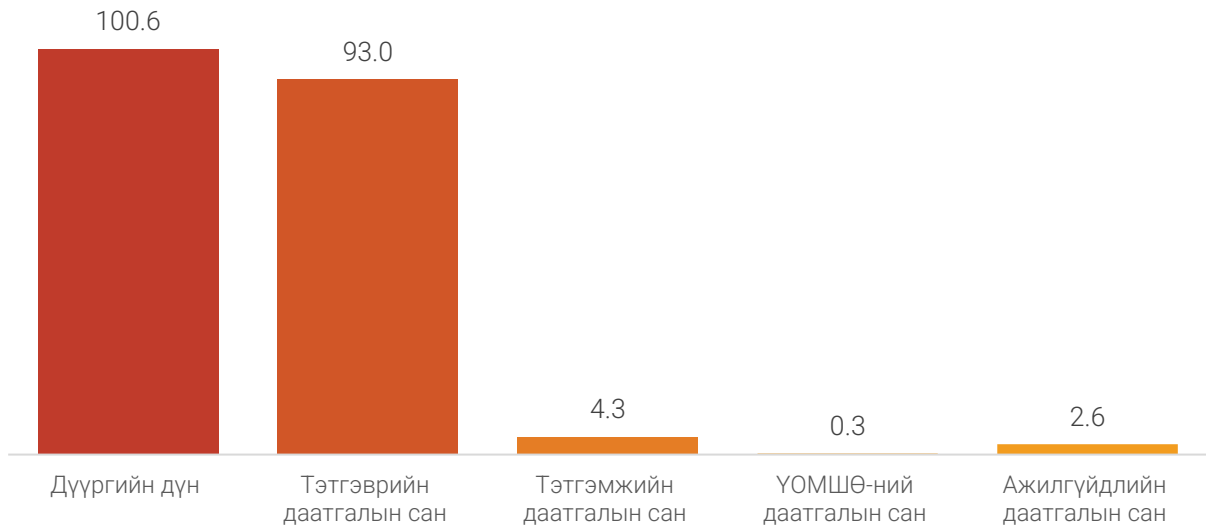

Сангуудаар авч үзвэл тэтгэврийн даатгалын сангийн орлого 25.3 (15.4%) сая төгрөг, ажилгүйдлийн даатгалын сангийн орлого 0.1 (21.3%) сая төгрөг, тэтгэмжийн даатгалын сангийн орлого 3.4 (20.7%) сая төгрөгөөр тус тус өссөн бол, ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн орлого 2.1 (10.5%) сая төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй гарсан байна.

ЗУРАГ 1.2 НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ОРЛОГЫН БҮТЭЦ, хувиар

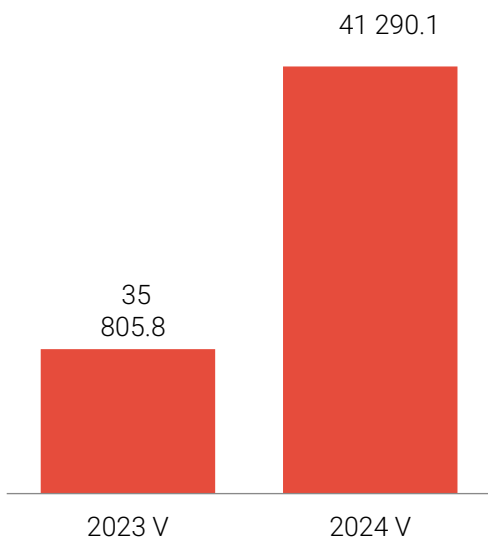
ЗУРАГ 1.3 НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ЗАРЛАГА, сангуудаар, сая төгрөг

Тэтгэврийн даатгалын сангийн зарлага 26.4 (39.6%) сая төгрөгөөр, ҮОМШӨ-ний даатгалын сангийн зарлага 0.02 (31.4%) сая төгрөгөөр, ажилгүйдлийн даатгалын сангийн зарлага 0.04 (20.2%) сая, тэтгэмжийн даатгалын сангийн зарлага 2.4 (1.2 дахин) сая төгрөгөөр тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

Нийгмийн халамжийн сангаас 2024 оны 5 сард 103.8 мянган хүнд 41.3 тэрбум төгрөгийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгосон нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад хамрагдсан хүн 328 (0.3%) мянган хүнээр, олгосон тэтгэвэр, тэтгэмж 5484.3 (15.3%) сая төгрөгөөр тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

ЗУРАГ 1.4 ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ, сая төгрөг

Нийгмийн халамжийн тэтгэвэрт 2024 оны 5 сарын байдлаар 2363 хүн хамрагдаж 4009.4 сая төгрөг олгосон нь өмнөх оны мөн үеэс хамрагдсан хүн 5 (0.2%)-аар өссөн бол олгосон мөнгөн тэтгэвэр 749.0 (23.0%) сая төгрөгөөр өссөн байна.

Нийгмийн халамжийн тэтгэмжид 68912 хүн хамрагдаж 30340.4 сая төгрөг олгосон нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад хамрагдсан хүн 4.0 (6.2%) мянган хүнээр, олгосон тэтгэмж 2393.0 (8.6%) сая төгрөгөөр тус тус өссөн байна.

Ойлголт, тодорхойлолт

Нийгмийн даатгал: Иргэн, төр, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас зохих журмын дагуу шимтгэл төлж, нийгмийн даатгалын санг бүрдүүлэн, даатгуулагч иргэн өндөр наслах, хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу хөдөлмөрийн чадваргүй болох, өвчлөх, ажилгүй болох үед өөрт нь, тэрчлэн нас барахад түүний асрамжид байсан хүмүүст хууль тогтоомжид заасан тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр олгох зориулалттай нийгэм, эдийн засгийн арга хэмжээ юм.

Нийгмийн даатгалын сан: Ажил олгогч, даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, үйлчилгээнд зарцуулах, нийгмийн даатгалын үйл ажиллагааны зардлыг нөхөх зорилгоор төлсөн шимтгэлийн орлого, бусад эх үүсвэрээс бүрдүүлсэн мөнгөн хөрөнгийг хэлнэ.

Даатгуулагч: Хууль болон гэрээний үндсэн дээр нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлж даатгуулсан, нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авах эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.

Тэтгэвэр: Даатгуулагчийг өндөр наслахад насан туршид нь, хөдөлмөрийн чадвараа алдсан бол хөдөлмөрийн чадвар нь сэргээгдэх хүртэл, эсхүл өндөр насны тэтгэвэр авах насанд хүртэл, нас барахад нь түүний асрамжид байсан гэр бүлийн хөдөлмөрийн чадваргүй гишүүнд нийгмийн даатгалын сангаас сар бүр олгох мөнгөн олговор юм.

Тэтгэмж: Хөдөлмөрийн чадвараа түр хугацаагаар алдах, жирэмсний, амаржсаны чөлөө эдлэх, ажилгүй болох тохиолдолд даатгуулагч өөрт нь, даатгуулагч нас барах тохиолдолд гэр бүлд нь хууль заасан болзол, нөхцөлийн дагуу нийгмийн даатгалын сангаас тодорхой хугацаанд буюу нэг удаа олгох мөнгөн олговор байна. Эрүүл мэндийн доройтолтой, гэр бүлийн халамж, асрамж дутагдалтай, бие даан эсхүл бусдын тусламжгүйгээр хэвийн амьдрах боломжгүй, өвөрмөц хэрэгцээ бүхий иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэнд наад захын хэрэгцээг нь хангах зорилгоор улсаас тэтгэвэр, тэтгэмж олгох, тусгайлсан үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг нийгмийн халамж гэнэ.

II. БОЛОВСРОЛЫН САЛБАР

Дүүргийн хэмжээнд 2021-2022 оны хичээлийн жилийн ерөнхий боловсролын сургуульд суралцагчдийн тоо 29054 болж өмнөх оны мөн үеэс 2122 (7.9%) хүүхдээр нэмэгдсэн байна. 2021-2022 оны хичээлийн жилд сургуулийн өмнөх боловсролд нийт 12 890 хүүхэд хамрагджээ.

ХҮСНЭГТ 2.1 ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРГИЙН ЕБС-Д СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО, ХҮЧИН ЧАДАЛ

Сургууль	2022-2023 оны хичээлийн жил			2023-2024 оны хичээлийн жил		
	Хүчин чадал	Хүүхдийн тоо	Бүлэг дүүргэлт	Хүчин чадал	Хүүхдийн тоо	Бүлэг дүүргэлт
БҮГД	17 801	30477	36.6	17 801	31 688	750.3
5-р сургууль	1 600	3 379	3 379	1 600	3 406	44.2
17-р сургууль	1 240	2 316	2 316	1 240	2 301	37.5
23-р сургууль	1 470	3 592	3 592	1 470	3 351	51.0
24-р сургууль	1 270	3 747	3 747	1 270	3 707	43.6
37-р сургууль	1 200	1 976	1 976	1 200	2 267	34.9
39-р сургууль	1 040	1 839	1 839	1 040	2 076	38.4
49-р сургууль	960	1 232	1 232	960	1 402	30.0
50-р сургууль	1 370	2 634	2 634	1 370	2 674	44.6
57-р сургууль	1 549	1 479	1 479	1 549	1 549	34.4
61-р сургууль	812	915	915	812	996	30.2
72-р сургууль	1 400	2 230	2 230	1 400	2 378	35.0
112-р сургууль	120	82	82	120	35	5.0
117-р сургууль	640	1 462	1 462	640	1 742	34.8
138-р сургууль	180	315	315	180	450	30.0
139-р сургууль	180	439	545	180	381	31.8
140-р сургууль	180	-	434	180	420	33.0
149-р сургууль	720	434	758	720	876	29.2
145-р сургууль	180	-	35.0	180	236	35.0
Бадмаараг	350	270	34.2	350	342	34.2
Эрдэм цогцлохуй	120	-	24.0	120	120	24.0
Ивээх эрдэм	150	-	20.0	150	60	20.0
Олонлог гэгээ	720	356	26.6	720	638	26.6
Бэтүб	100	38	4.1	100	33	4.1
Олонлог төв сургууль	-	522	-	-	-	-
Оюут	-	102	-	-	-	-
Ертөнц 1	-	109	-	-	-	-
Атланта	-	14	-	-	-	-
Тоолол	-	12	-	-	-	-
Тусгал	250	152	19.1	250	248	19.1

*Эх үүсвэр: Боловсролын хэлтэс

ХҮСНЭГТ 2.2 ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРГИЙН ЦЭЦЭРЛЭГИЙН ХҮҮХДИЙН ТОО, ХҮЧИН ЧАДАЛ

Үзүүлэлт	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
2-5 настай хүүхэд	14 585	7 336	12 890	9 971	9 285
СӨБ-д хамрагдсан	10 584	7 336	12 890	9 971	9 285
Хүчин чадал	7 580	4 001	8 445	8 445	8 103
Хүчин чадал хэтрэлт	39.6	83.3	71.5	71.5	71.5
Цэцэрлэгийн тоо	53	50	54	53	52
Үүнээс: Улсын цэцэрлэг	31	32	39	38	40
Хувийн цэцэрлэг	22	18	15	15	12

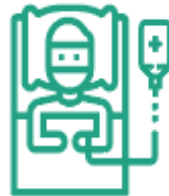
*Эх үүсвэр: Боловсролын хэлтэс

ЭРҮҮЛ МЭНД, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

ЭМНЭЛЭГТ ХЭВТЭН
ЭМЧЛҮҮЛЭГЧИД

Эмнэлэгт хэвтэн
эмчлүүлэгчид

2023 V 4 419

2024 V 3 128

29.2% ↓

Нийт халдварт өвчнөөр өвчлөгчид, 10 000 хүн амд

2023 V 42.5

2024 V 34.3

19.3% ↓

Нялхсын эндэгдлийн түвшин
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2023 V 10.1

2024 V 10.0

5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн
түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2023 V 2.0

2024 V 5.0

IV. ЭРҮҮЛ МЭНД

Дүүргийн Эрүүл мэндийн төвийн мэдээгээр 2024 оны эхний 5 сард 790 эх амаржиж, 799 хүүхэд мэндэлсэн нь өмнөх оны мөн үеэс төрсөн эх 196 (19.9%)-аар, мэндэлсэн хүүхэд 191 (19.3%)-аар тус тус буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 3.1 ТӨРСӨН ХҮҮХЭД, ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

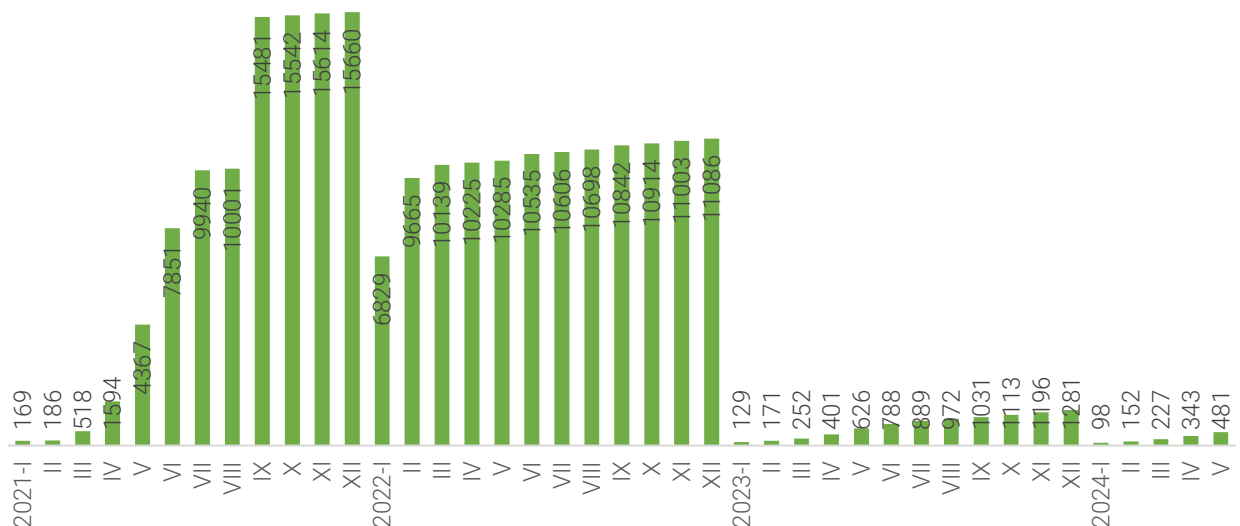
Үзүүлэлт	2022 I-V	2023 I-V	2024 I-V	Өсөлт, бууралт 2022-2023	
				Тоо	Хувь
Амаржсан эхийн тоо	1 045	986	790	-196	-19.9%
Амьд төрсөн хүүхэд	1 055	990	799	-191	-19.3%
Нас барсан хүн	371	330	326	-4	-1.2%
Эхийн эндэгдэл	-	-	-	-	-
0-1 насны нялхасын эндэгдэл	12	10	8	-2	-20.0
1-5 настай хүүхдийн эндэгдэл	1	2	4	2	100%
Амьгүй төрөлт	5	5	8	3	60%
Гэрийн төрөлт	5	2	5	3	1.5 ¹
Хяналтгүй төрөлт	1	6	7	1	16.7%

¹-дахин

*Эх үүсвэр: ЧД-ийн Эрүүл мэндийн төвийн мэдээлэл

2024 оны эхний 5 сард 351927 хүн үзлэгт хамрагдсан нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 28189 (8.7%)-аар өссөн байна. Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлсэн хүний тоо 3128 болж 1291 (29.2%) хүнээр буурчээ.

ЗУРАГ 3.1 ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, сараар

ХҮСНЭГТ 3.2 ДҮҮРЭГТ ГАРСАН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, эхний 5 сарын байдлаар

Төрөл	2022 V		2023 V		2024 V		Өөрчлөлтийн хувь
	Бодит тоо	10 000 хүнд ногдох	Бодит тоо	10 000 хүнд ногдох	Бодит тоо	10 000 хүнд ногдох	
Дүүргийн дүн	10 225	676.31	401	27.21	343	24.50	-9.9%
Гепатит	5	0.33	6	0.41	3	0.21	-50.0%
Цусан суулга	25	1.65	24	1.63	8	0.57	-66.7%
Сальмонеллез	3	0.20	4	0.27	6	0.43	50.0%
Хоолны хордлого	1	0.07	-	0.00	-	0.00	-
Менингит		0.00	-	0.00	-	0.00	-
Салхин цэцэг	26	1.72	128	8.68	136	9.70	6.3%
Гахайн хавдар	-	0.00	0	0.00	8	0.57	-
Улаан эсэргэнэ	1	0.07	6	0.41	12	0.86	100.0%
Ёлом	1	0.07	2	0.14	5	0.36	1.5 ¹
Бруцеллёз	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Гар, хөл, ам	1	0.07	63	4.27	31	2.21	-50.8%
Эритема	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Хачигт энцефалит	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Хачигт риккетсиоз	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Хумхаа	-	-	1	0.00	-	-	-100.0%
Ковид-19	9 949	658.06	-	0.00	-	0.00	-
Тэмбүү	72	4.76	54	3.66	50	3.56	-7.4%
Төрөлхийн тэмбүү	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-
Заг хүйтэн	23	1.52	17	1.15	9	0.64	-47.1%
Сүрьеэ	66	4.37	60	4.07	38	2.71	-36.7%
Мөөгөнцөр	17	1.12	8	0.54	4	0.29	-50.0%
Трихомониаз	35	2.32	28	1.90	33	2.35	17.9%
ХДХВ/ДОХ	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-

¹-Дахин их

*Эх үүсвэр: ЧД-ийн Эрүүл мэндийн төвийн мэдээлэл

Бэлгийн замын халдварт өвчин 96 байгаа нь нийт халдварт өвчний 28.0 хувийг эзэлж байна. Ковид-19 халдварт өвчлөл гараагүй байна.

Ойлголт, тодорхойлолт:

Амьд төрөлт: Жирэмслэлтийн хугацаанаас хамаарахгүйгээр ердийн төрөлтөөр эсвэл мэс ажилбараар ургийг умайнаас гарган авсны дараа нярай амьсгалж байсан, эсвэл амьдын бусад ямар нэгэн шинж тэмдэг, өөрөөр хэлбэл, зүрхний цохилт, хүйний судасны лугшилт, булчингийн тодорхой хөдөлгөөн илэрч байсан зэргийг (хүй эсвэл эхэсийг салгасан эсэхийг харгалзахгүй) хамруулна.

Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн жилд 0-28 хоногтой эндсэн хүүдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд 1 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд 5 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд эндсэн эхийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Эндсэн эх: Жирэмсний хугацаанд болон төрөх үедээ эсвэл төрснөөс хойш 42 хоногийн дотор жирэмслэлтийн байрлал, үргэлжилсэн хугацаанаас үл хамааран жирэмслэлт, төрөлт болон түүнийг удирдахтай холбоо бүхий шалтгаанаар эндсэнийг хамруулна.

ГЭМТ ХЭРЭГ, 2023 оны эхний 5 сарын байдлаар

ᠮᠤᠩᠭᠡᠨ

Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг

2023 V

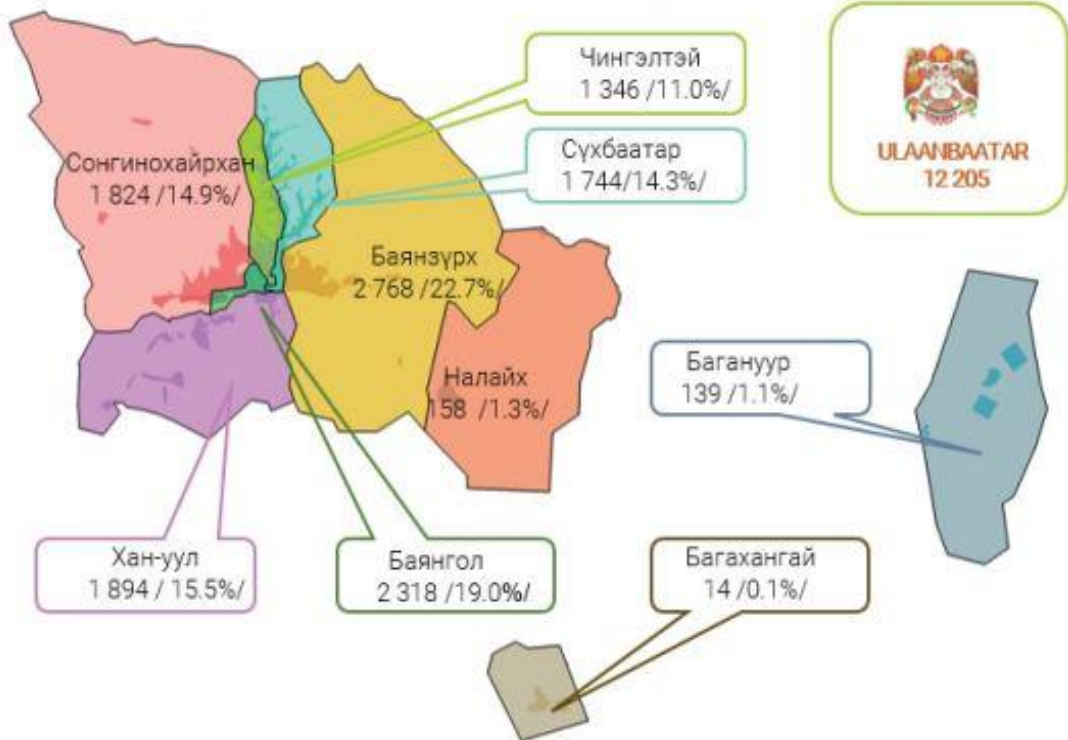
1357

2024 V

1346

0.8% ↓

Дүүргээр

Гэмт хэргийн улмаас

Хохирсон хүн

1269

Гэмтсэн хүн

219

Нас барсан хүн

27

IV. ГЭМТ ХЭРЭГ

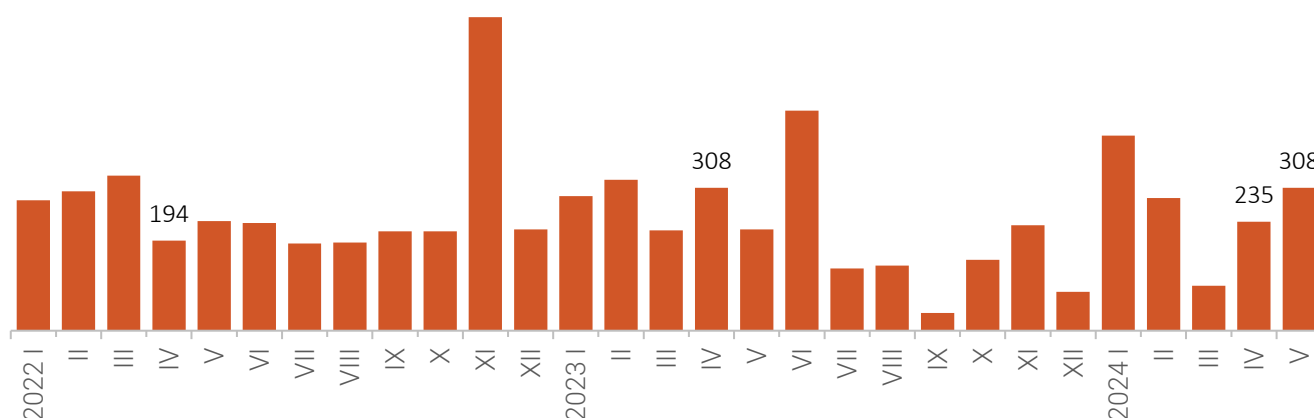
2024 оны 5 дугаар сард дүүргийн хэмжээнд нийт 1346 хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 11 (0.8%) хэргээр буурсан байна. Нийт гэмт хэргийн 260 (19.3%) нь хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг хэрэг, 25 (1.9%) нь хүний бэлгийн эрх чөлөөний эсрэг хэрэг, 25 (1.9%) нь хүний халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхийн эсрэг хэрэг, 274 (20.3%) нь хулгайн хэрэг, 21 (1.6%) нь дээрэмдэх хэрэг, 494 (36.7%) нь залилан мэхлэх гэмт хэрэг, 38 (2.8%) нь алдаатай гүйлгээ, гээгдсэн хөрөнгө завших хэрэг, 47 (3.5%) нь автотээврийн ХАБ, АЖ зөрчих гэмт хэргүүд тус тус эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 4.1 БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, цагдаагийн хэлтсээр, төрлөөр

Дүүргийн дүн	2024 V	Үүнээс: Цагдаагийн	
		I хэлтэс	II хэлтэс
	1346	738	608
Хүний амьд явах эрхийн эсрэг	30	10	20
Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг	260	121	139
Хүний халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхийн эсрэг	25	12	13
Өмчлөх эрхийн эсрэг	886	499	387
Эдийн засгийн	22	9	13
Олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхлын эсрэг	-	-	-
Хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны эсрэг	3	-	3
Нийтийн албаны ашиг сонирхлын эсрэг	10	6	4
Хүрээлэн байгаа орчны эсрэг	2	1	1
Соёлын өвийн эсрэг	5	5	-
Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг	9	8	1
Автотээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журам зөрчих	47	24	23
Бусад	47	43	4

*Эх үүсвэр: Цагдаагийн ерөнхий газрын мэдээллээс

ЗУРАГ 4.1 БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, сараар

ХҮСНЭГТ 4.2 БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРГИЙН ТОО, хороогоор, төрлөөр

Чингэлтэй дүүргийн хороод	Хүний амьд явах эрхийн эсрэг 10.1-10.6	Хүнийг алах 10.2	Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг	Хүний эрүүл мэндэд хөнгөн хохирол учруулах 11.7	Хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг	Үүнээс: хүчиндэх	Хүний халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхийн эсрэг 13.1-13.13	Өмчлөх эрхийн эсрэг /17.1-17.12/	Хулгайлах /17.21/	Дээрэмдэх	Үүнээс				Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг 26.4	Хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны эсрэг 821.1-21-14/	Алдаатай гүйгээ андуурагдсан илгээмж, гээгдэх эд хөрөнгө, алдуул мал завших 17.6	Хүчиндэх 12.1.4	Мансуурах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бусаар ашиглах	Хөдөлгөөний аюулгүй байдал, тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журамны эсрэг 27.1	
											Залилан мэхлэх /17.3/	Соёлын өвийн эсрэг	Хөрөнгө завших 17.5	Нийтийн албаны ашиг сонирхолын эсрэг 231.23							
Дүүргийн дүн	30	8	260	219	25	19	25	886	274	21	494	5	11	10	22	9	3	38	19	16	47
1 хороо			4	3			5	79	35		36	4	2	2	4			3		4	2
2 хороо	1	1	12	11			1	63	21	3	35		2	1	1	2		2			2
3 хороо	2		9	6	1	1	5	102	31		55	1	3		1			6	1	2	1
4 хороо			10	9			7	344	19	2	17			1		3	1	2		2	4
5 хороо	2		30	26	2	2	3	120	22	2	76		3	2	2		2	7	2	3	2
6 хороо	1		18	16	3	3	1	42	17	1	18					1		3	3	3	7
7 хороо	3	2	18	15	1			35	9	2	8							3			2
8 хороо	1	1	9	8	1	1		10	5	1	3							1	1		1
9 хороо			8	6	4	3		11	3		4		1						3	1	3
10 хороо	2	1	6	5			2	29	9		16				1	1		1			3
11 хороо	1		14	11	1	1		35	7	4	24				3				1		1
12 хороо	4	1	22	17	2			42	12	1	26			1	1			1			1
13 хороо	1		31	28	3	3		28	8	1	16			1				3	3		3
14 хороо	2	1	8	8	1			32	12	1	16			1	1			2			2
15 хороо	1		8	6	1	1		30	7	2	19				1				1		
16 хороо	1		6	6				22	7	1	12							1			4
17 хороо	5	1	6	6	1	1		14	5		8				1				1		
18 хороо			12	9	2	2	1	53	7		45							1	2		1
19 хороо	1		7	6	1			25	11		13				2					1	6
20 хороо			3	2				4	1		2				1	1					
21 хороо			6	5				20	9		9			1							
22 хороо			2	1	1	1		10	3		7								1		
23 хороо			4	4				11	2		8										2
24 хороо	2		7	5				36	12		21				2			1			

Ойлголт, тодорхойлолт:

Гэмт хэрэг: Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан нийгэмд аюултай гэм буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйг ойлгоно.

16, түүнээс дээш насны 10000 хүнд ногдох бүртгэгдсэн гэмт хэрэг: Тухайн хугацаанд бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн тоог 16, түүнээс дээш насны хүн амын жилийн дундаж тоонд харьцуулж, 10000- аар үржүүлж тооцно.

Хохирогч: Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу гэмт хэргийн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, бусад эрх, эрх чөлөө, эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус хохирол хүлээсэн хүн, хуулийн этгээдийг ойлгоно.

Гэмт хэргийн хохирол: Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, бусад эрх, эрх чөлөө, нийтийн болон үндэсний ашиг сонирхол, аюулгүй байдалд шууд учирсан үр дагаврыг гэмт хэргийн хохиролд тооцно.

Яллагдагч: Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолтой танилцсан сэжигтнийг ойлгоно.

Дүүргийн нэгдсэн төсвийн орлого, зарлага, 2024 оны 5 дугаар сард, тэрбум төгрөг

төсвийн орлого
/ төлөвлөлт, гүйцэтгэл
сая.төг/

2023 V 68 684.7

2024 V 97 569.9

* урьдчилсан гүйцэтгэл

ТӨСӨВ
2024 V

Татварын орлого 95.3%

Татварын бус орлого 4.0%

Тусламжийн орлого 0.7%

төсвийн зарлага
/төлөвлөлт, гүйцэтгэл
сая.төг/

2023 V 69 565.9

2024 V 91 063.7

ТӨСӨВ
2024 V

/саячилсан дүнгээр/

Цалин хөлс 4 603.3 5.0%

Бараа, үйлчилгээний
бусад зардал 19940.4 27.6%

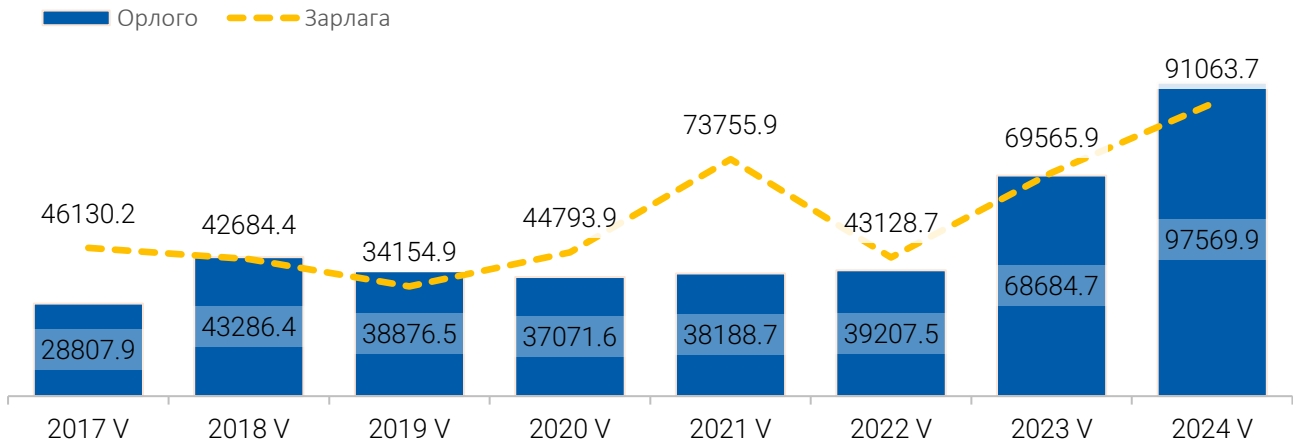
Нийгмийн даатгалын
шимтгэл, хураамж 546.4 0.6%

V. ДҮҮРГИЙН ТӨСӨВ

Дүүргийн төсвийн нэгдсэн тэнцэл 2024 оны 5 дугаар сард 6.6 тэрбум төгрөг гарсан байна.

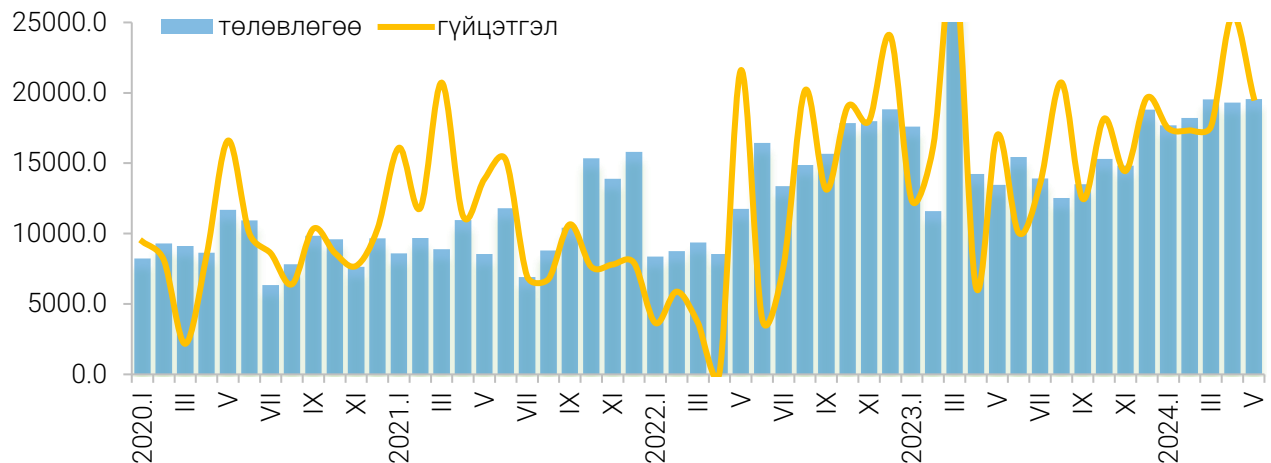
ЗУРАГ 5.1 ДҮҮРГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, жил бүрийн 5 сард

Дүүргийн төсвийн нийт орлого 2024 оны 5 дугаар сард 97.6 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 3.3 тэрбум төгрөгөөр (3.5%) илүү бүрджээ. Төсвийн нийт орлогын 95.3 хувийг татварын орлого, 4.0 хувийг татварын бус орлого, 0.7 хувийг тусламжийн орлого тус тус эзэлж байна.

2024 оны 5 сард дүүргийн татварын орлого 93.0 тэрбум төгрөгт хүрч төлөвлөснөөс 253.0 сая төгрөгөөр буюу 0.3 хувиар илүү, татварын бус орлого 3.9 тэрбум төгрөгт хүрч төлөвлөснөөс 3.0 тэрбум төгрөгөөр 4.3 хувиар дахин илүү бүрдсэн байна.

ЗУРАГ 5.2 ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ГҮЙЦЭТГЭЛ, сараар, сая төгрөгөөр

ХҮСНЭГТ 5.1 ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөгөөр, 2024 оны 5 сард

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
Нийт орлого ба тусламжийн дүн	94 292.0	97 569.9	3 277.9	3.5%
А. Урсгал орлого	93 615.9	96 898.2	3 282.3	3.5%
1. Татварын орлого	92 705.6	92 958.7	253.1	0.3%
1.1. Орлогын албан татвар	81 786.4	83 142.2	1 355.8	1.7%
1.2. Өмчийн татвар	2 627.3	2 292.2	-335.1	-12.8%
1.3. Бусад татвар (төлбөр хураамж)	8 292.0	7 524.3	-767.7	-9.3%
2. Татварын бус орлого	910.2	3 939.6	3 029.4	3.3 ¹
Б. Хөрөнгийн орлого	-	-	-	-
В. Тусламжийн орлого	676.1	671.7	4.4	-0.7%

¹ -дахин их

*Эх үүсвэр: ЧД-ийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс

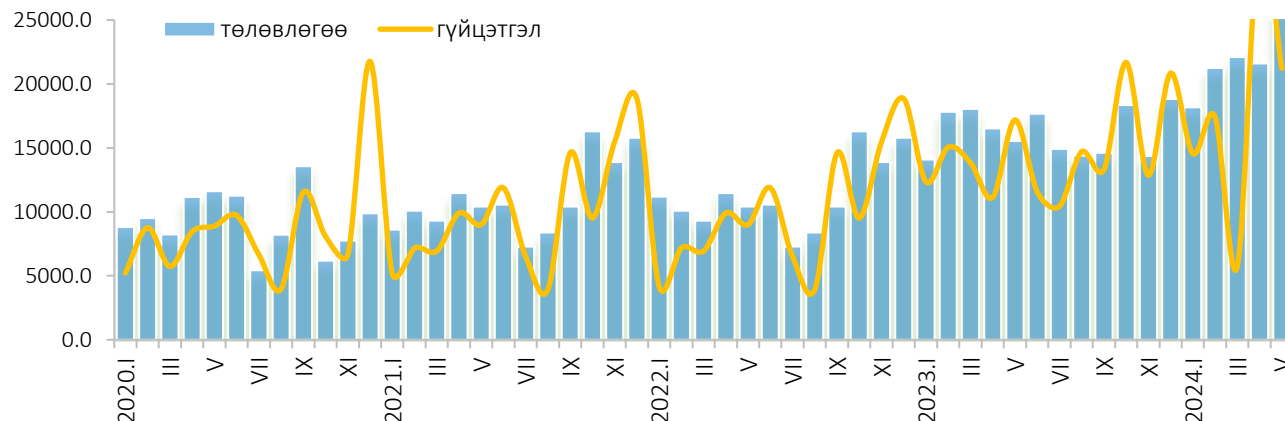
Орон нутгийн төсвийн нийт зарлага, эргэж төлөгдөх дүн 2024 оны 5 дугаар сард 91.0 тэрбум төгрөг болж төлөвлөснөөс 17.9 тэрбум төгрөг (16.4%) буурсан байна. Төсвийн нийт зарлагын 5.0 хувийг цалин хөлс, нэмэгдэл урамшуулал, 0.6 хувийг ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл, 27.6 хувийг бараа, үйлчилгээний бусад зардал, 66.3 хувийг урсгал шилжүүлгийн зардал эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 5.2 ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА, сая төгрөгөөр, 2024 оны 5 сард

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
Нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүн	108924.9	91063.7	-17861.2	-16.4%
А. Урсгал зарлага	94884.9	85523.5	-9361.4	-9.9%
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	33082.2	25090.2	-7992.0	-24.2%
1.1. Цалин, хөлс	5613.4	4603.3	-1010.1	-18.0%
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	720.4	546.4	-174.0	-24.1%
1.3. Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	26748.3	19940.4	-6807.9	-25.5%
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	-	-	-	-
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	61697.8	60358.8	-1339.0	-2.2%
3.1. Татаас	-	-	-	-
3.2. Урсгал шилжүүлэг	61697.8	60358.8	-1339.0	-2.2%
Б. Хөрөнгийн зардал	14040.0	5540.2	-8499.8	-60.5%
Хөрөнгө оруулалт	14040.0	5540.2	-8499.8	-60.5%

*Эх үүсвэр: ЧД-ийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс

ЗУРАГ 5.3 ТӨСВИЙН ЗАРЛАГЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ГҮЙЦЭТГЭЛ, сараар, сая төгрөгөөр

Ойлголт, тодорхойлолт

Монгол Улсын нэгдсэн төсөв: Улсын төсөв, орон нутгийн төсөв, ирээдүйн өв сангийн төсөв эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв болон нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс бүрдэнэ.

Тэнцвэржүүлсэн орлого: Татварын болон татварын бус орлогоос бүрдэнэ.

Орон нутгийн төсөв: Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас батлан аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга бүрдүүлж, зарцуулах төсөв юм.

Татварын орлого: Орлогын албан татвар, нийгмийн даатгалын орлого, хөрөнгийн албан татвар, нэмэгдэл өртгийн албан татвар, онцгой албан татвар, тусгай зориулалтын орлого, гадаад үйл ажиллагааны орлого, бусад татвар, төлбөр, хураамжаас бүрдэнэ.

Татварын бус орлого: Нийтлэг татварын бус орлого, хөрөнгийн орлого, тусламжийн орлого, улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлгээс бүрдэнэ.

Төсвийн зарлагын ангилал: Урсгал зардал, хөрөнгийн зардал, эргэн төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээл гэж ангилна.

Төсвийн орлого: Тогтворжуулалтын сан болон тэнцвэржүүлсэн орлогоос бүрдэнэ.

Улсын төсөв: Улсын Их Хурлаас батлан Засгийн газар бүрдүүлж зарцуулах төсөв юм.

Урсгал зардал: Бараа, ажил, үйлчилгээний зардал, зээлийн үйлчилгээний төлбөр, татаас ба урсгал шилжүүлгээс бүрдэнэ.

Тэнцвэржүүлсэн тэнцэл: Тэнцвэржүүлсэн орлогоос нийт зарлага, цэвэр зээлийг хасаж тодорхойлно.

ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН УЛСЫН ИНДЕКС, бүлгээр, хувиар, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

Хүний эдийн засгийн үндэсний төлөв

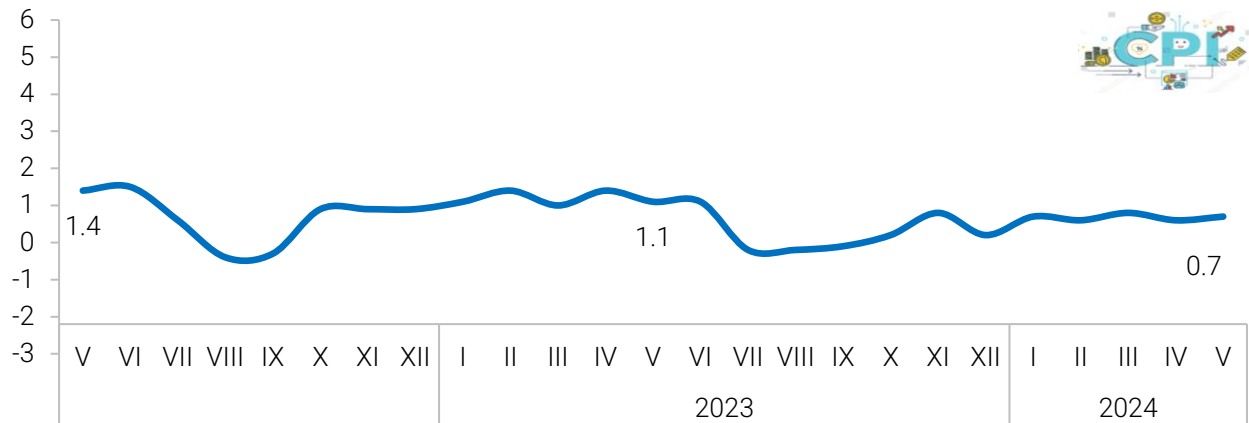

VI. ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНЭ

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнийн индекс өмнөх оны мөн үеэс 8.0 хувиар өслөө. 2024 оны 05 дугаар сарын хэрэглээний үнийн индекс 2023 оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 3.3 хувь өссөн ба өмнөх сартай харьцуулахад 0.7 хувиар өссөн байна.

ЗУРАГ 6.1 ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС, сараар

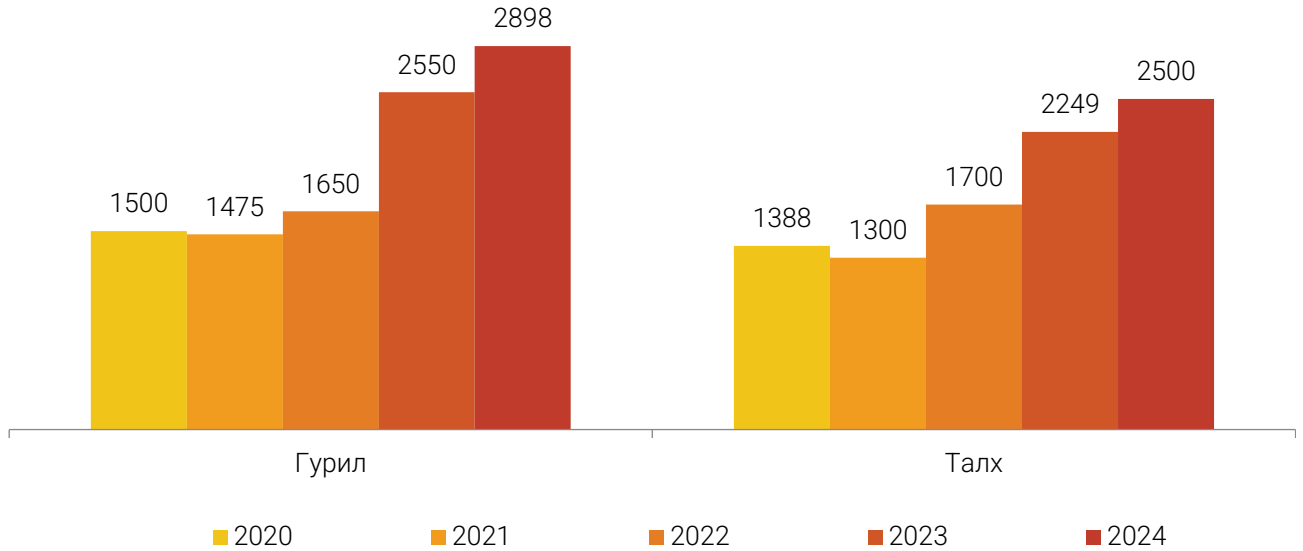
Хэрэглээний үнийн индекс 2024 оны 05 дугаар сарыг өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 3.3 хувиар өсөхөд хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа бүлгийн үнэ 9.5 хувь, согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодис бүлгийн үнэ 1.0 хувь, хувцас, бөс бараа, гутал бүлгийн үнэ 1.5 хувь, орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш бүлгийн үнэ 2.0 хувь, гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа бүлгийн үнэ 3.5 хувь, эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээний бүлгийн үнэ 2.8 хувь, тээврийн бүлгийн үнэ 0.2 хувь, холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ бүлгийн үнэ 2.4 хувь, амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ бүлгийн үнэ 1.8 хувь, Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ бүлгийн үнэ 3.2 хувь, даатгал, санхүүгийн үйлчилгээ бүлгийн үнэ 2.3 хувь, бусад бараа, үйлчилгээний бүлгийн үнэ 1.4 хувиар тус тус өөрчлөлт орсон байна.

ХҮСНЭГТ 6.1. ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС, барааны бүлгээр

Бараа, үйлчилгээний бүлгийн нэр	2024-V 2023-V	2024-V 2023-XII	2024-V 2024-IV
Ерөнхий индекс	105.6	103.3	100.7
Хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа	107.5	107.0	101.8
Согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодис	104.3	101.0	100.2
Хувцас, бөс бараа, гутал	104.5	101.2	99.8
Орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш	105.7	101.7	100.5
Гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа	105.4	103.1	100.5
Эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээ	108.1	102.3	100.0
Тээвэр	99.7	99.5	100.0
Холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ	102.2	102.4	100.0
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ	103.9	101.7	100.0
Боловсролын үйлчилгээ	121.2	100.0	100.0
Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	105.1	100.7	100.0
Даатгал, Санхүүгийн үйлчилгээ	102.3	102.3	100.0
Бусад бараа, үйлчилгээ	114.1	100.3	100.1

Чингэлтэй дүүрэгт үйл ажиллагаа явуулж байгаа томоохон захууд болох Алтжин, Бөмбөгөр, Нарантуул-2, Хүчит шонхор захуудаас авсан барааны бүтээгдэхүүний дундаж үнэ.

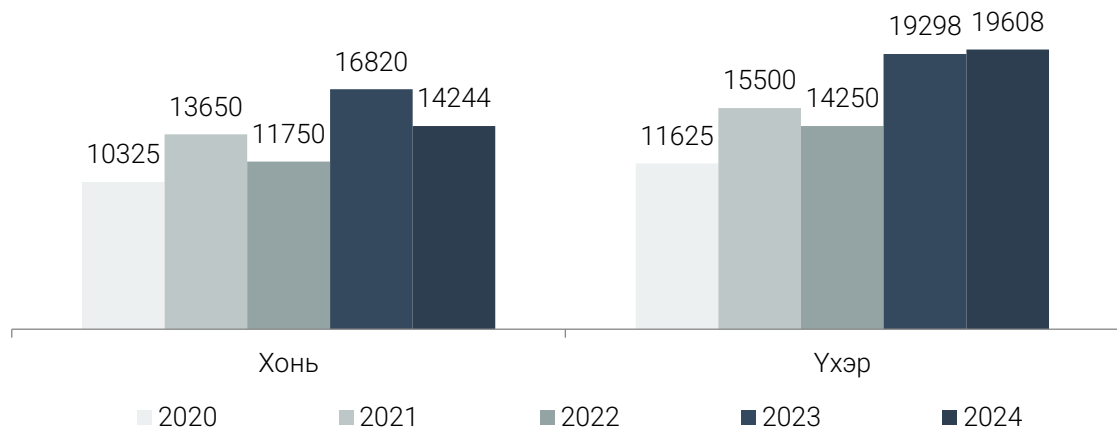
ЗУРАГ 6.2 АЛТАН ТАРИА ДЭЭД ГУРИЛ, АТАР ТАЛХНЫ ҮНЭ, жил бүрийн 5 сард, төгрөгөөр

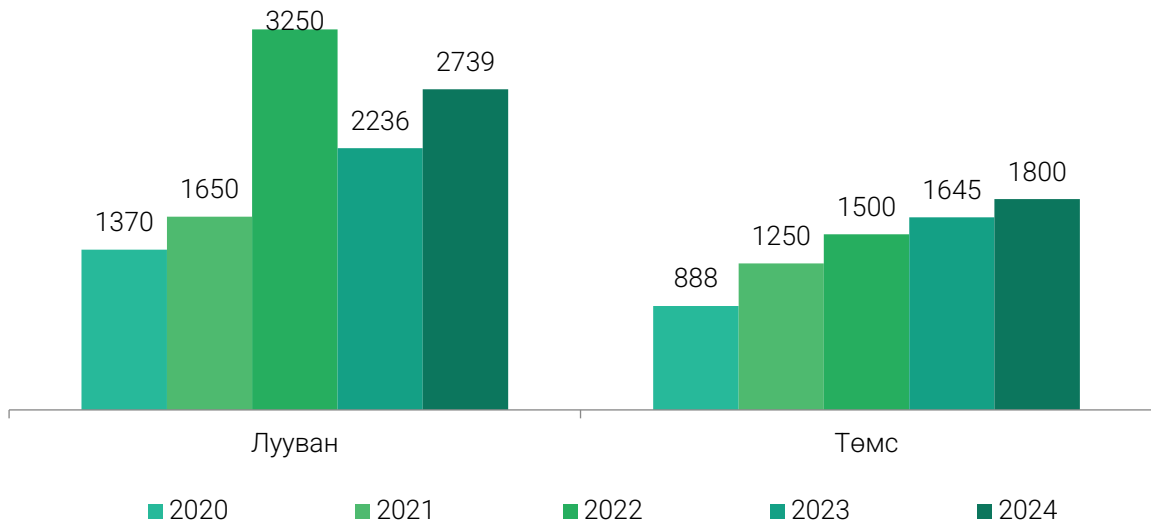
ХҮСНЭГТ 6.2. БАРАА БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөгөөр, жил бүрийн 5 сард

Бүтээгдэхүүний нэр	Хэмжих нэгж	2022 V	2023 V	2024 V
Алтан тариа 1-р зэрэг	кг	1 400	2 242	2 398
Атар талх	ш	1 700	2 512	2 500
Цагаан будаа	кг	4 600	4 800	4 399
Шар будаа	кг	3 575	4 625	3 150
Хонины мах /ястай/	кг	11 750	16 820	14 244
Үхрийн мах /ястай/	кг	14 250	19 298	16 601
Адууны мах	Кг	11 000	14 800	13 976
Тахианы гуя	кг	-	16 620	8 615
Сүү задгай	л	2 500	-	-
Хорхой ааруул	кг	24 000	28 174	28 374
Өндөг	ш	440	540	650
Ургамлын тос	л	7 250	11 216	9 000
Алим, кг	кг	6 250	7 335	6 544
Банана, шар	кг	6 750	7 369	7 122
Төмс	кг	1 500	1 645	1 800
Лууван	кг	3 250	2 236	2 739
Сонгино	кг	2 500	4 743	2 379
Элсэн чихэр	кг	3 600	3 550	4 000
Эдийн саван "Popular"	ш	1 275	-	-
Угаалгын нунтаг "ОМО"	ш	2 550	5 949	7 500
Аяга, таваг угаагч шингэн, "Fairy"	ш	4 150	4 373	5 899

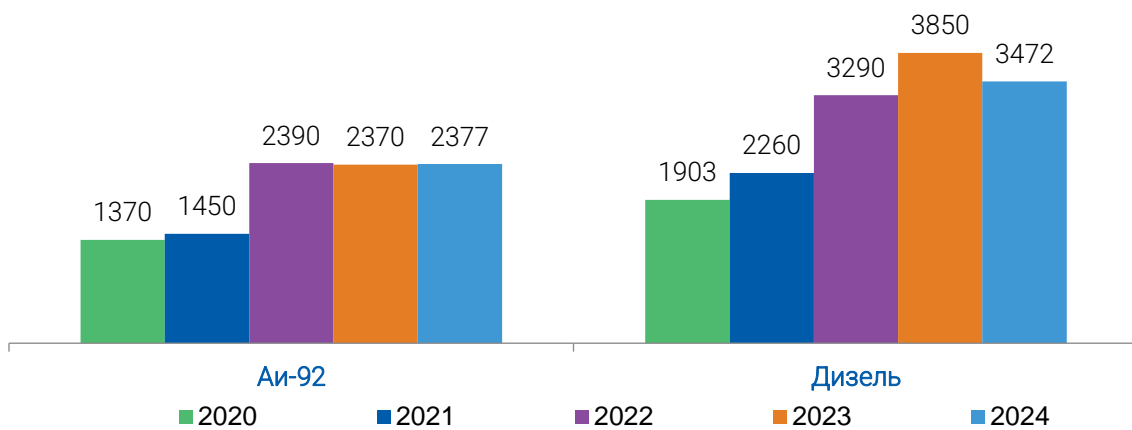
ЗУРАГ 6.3 НЭГ КГ ХОНЬ, ҮХРИЙН МАХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн 5 сард, төгрөгөөр

ЗУРАГ 6.4 НЭГ КГ ЛУУВАН, ТӨМСНИЙ ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн 5 сард, төгрөгөөр

ЗУРАГ 6.5 ШАТАХУУНЫ ҮНЭ, жил бүрийн 5 сард, төгрөгөөр

Ойлголт, тодорхойлолт:

Хэрэглээний сагс: Үнийн индекс тооцох зорилгоор бүрдүүлсэн дундаж өрхийн хэрэглээг төлөөлөх чадвартай, хүн амын өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний нэр төрлийн жагсаалтыг ойлгоно

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний жин: Өрхийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нийт зардалд тухайн бараа, үйлчилгээний зардлын эзлэх хувь.

Хэрэглээний үнийн индекс: Хэрэглэгчдийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар өөрчлөлтгүй тогтвортой байхад үнэ дунджаар хэрхэн өөрчлөгдөж буйг хэмжих үзүүлэлт бөгөөд нийт өрхөөр тооцсон үнийн өөрчлөлтийг харуулна.

Тооцох аргачлал:

Хэрэглээний үнийн индексийг хэрэглээний сагс, хэрэглээний жин гэсэн хоёр үзүүлэлтийг ашиглан, хувиргасан үнийн Ласпейрсийн индексийн томъёогоор тооцно. Үүнд:

$$I_{ct}^L = \sum \left(\frac{P_{it}}{P_{it-1}} \right) \left(\frac{P_{it-1}}{P_{it-2}} \right) \dots \left(\frac{P_{i2}}{P_{i1}} \right) \left(\frac{P_{i1}}{P_{i0}} \right) \frac{P_{i0} Q_{i0}}{\sum P_{i0} Q_{i0}}$$

I_{ct}^L – тайлант үеийн хувиргасан Ласпейрсийн индекс (t)

t – тайлант үе

i – бараа, үйлчилгээ

o – суурь үе

P_t^i - i барааны тайлант үеийн үнэ

P_0^i – i барааны суурь үеийн үнэ

Q_0^i - i барааны суурь үеийн жин

ЗАМ ТЭЭВРИЙН ОСОЛ, ЗӨРЧИЛ, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

ᠮᠠᠨᠤ ᠲᠡᠭᠡᠷᠢᠨ ᠤᠯᠤᠰ, ᠵᠥᠷᠴᠢᠯ, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

Торгуулсан жолоочийн тоо		Торгуулсан нийт хэмжээ /сая,төгрөг/	
2023 V	2024 V	2023 V	2024 V
51 145	38 298 25.1% ↓	1 409.0	623.9 55.7% ↓

НИЙТ ЗӨРЧИЛ 38 298

VII. ДҮҮРГИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

Зам тээврийн осол, зөрчил: Чингэлтэй дүүргийн цагдаагийн газрын Замын цагдаагийн хэлтсийн алба хаагчид 2024 оны 5 дугаар сард гудамж замд хийсэн хяналт шалгалтаар 6839 зөрчил илрүүлж, 128 хүнд торгож, эрх хасах, 31 хүнд шүүхээр баривчлах шийтгэл оногдуулсан байна.

ХҮСНЭГТ 7.1 ТОРГУУЛСАН ЖОЛООЧИЙН ТОО, торгуулийн хэмжээ

Торгууль	2022 I-V	2023 I-V	2024 I-V
Торгуулсан хүний тоо	31 439	51 145	38 301
Торгуулийн нийт хэмжээ /сая төгрөг/	1 224	1 409	623.9

ХҮСНЭГТ 7.2 ЗАМ ТЭЭВРИЙН ЗӨРЧИЛ, зөрчлийн хэлбэрээр

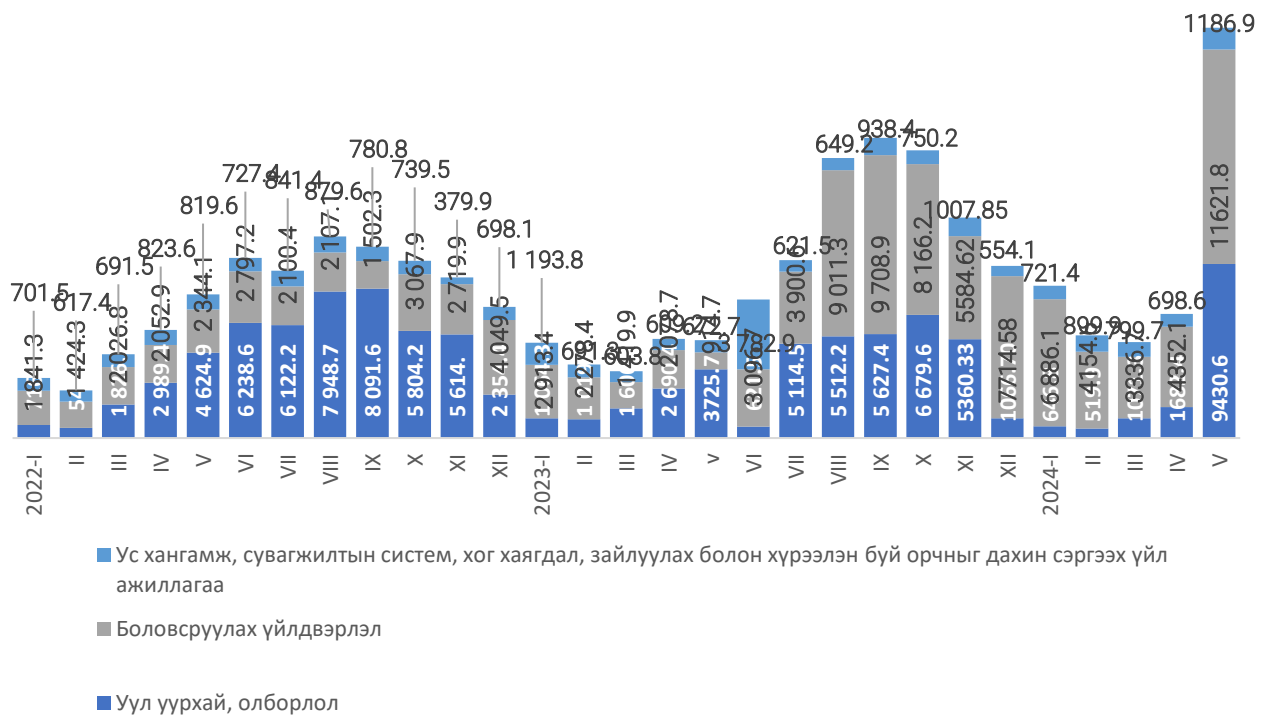
Зөрчлийн хэлбэр	2022 I-V	2023 I-V	2024 I-V
НИЙТ ЗӨРЧИЛ	21 873	52 439	38 298
Согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ тээврийн хэрэгсэл жолоодсон	1 207	1 245	473
Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхгүй, боловч тээврийн хэрэгсэл жолоодсон	209	440	354
Бүрэн бус тээврийн хэрэгсэл жолоодсон	912	3 287	2 831
Хамгаалах бүс хэрэглээгүй	459	2 155	2 151
Хориглосон нөхцөлөөр зогссон	4 282	15 517	7 722
Хүн ба ачаа тээвэрлэх журам зөрчсөн	7	10	21
Эгнээ байраа буруу эзэлсэн	386	1 306	1 135
Бусад зөрчил	8 688	28 479	23 611

VIII. АЖ ҮЙЛДВЭР

Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл өмнөх сараас 3.3¹ өссөн. Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2024 оны 5 дугаар сарын байдлаар 48009.0 сая төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 4882.7 (11.3%) сая төгрөгөөр өссөн. Үүнд: боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар 30351.3 (63.2%) сая төгрөгөөр, уул уурхай, олборлох үйлдвэрлэлийн салбар 13351.1 (27.8%) сая төгрөгөөр, усан хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагааны салбар 4306.6 (9.0%) сая төгрөгөөр тус тус буурсан байна.

ЗУРАГ 8.1 АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, салбараар, сараар, сая төгрөг

Боловсруулах салбарын нийт үйлдвэрлэл 2024 оны 5 дугаар сарын байдлаар 30351.3 сая төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 784.5 (2.5%) сая төгрөгөөр буурсан байна. Үүнд: хүнс ундааны үйлдвэрлэл 4826.7 (39.5%), бусад боловсруулах үйлдвэрлэл 1190.0 (14.7%), гэр ахуйн цахилгаан хэрэгсэл үйлдвэрлэл 268.5 (22.1%) сая төгрөгөөр тус тус буурсан нь нөлөөлсөн байна.

Аж үйлдвэрийн салбарын 2024 оны 5 дугаар сарын борлуулалт 50427.7 сая төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 5335.9 (11.8%) сая төгрөгөөр өсөхөд уул уурхай, олборлолт 4226.7 (45.4%) өссөн нь нөлөөлсөн байна.

ХҮСНЭГТ 8.1 АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

Салбар	Нийт бүтээгдэхүүн			Өсөлт/Бууралт		Бүтэц /хувиар/
	2022 V	2023 V	2024 V	Дүнгээр	Хувиар	
	Мян.төг					
Нийт дүн	25 595 019.3	43 126 280.4	48 008 999.2	4 882 718.8	11.3%	100.0%
1 Уул уурхайн олборлох аж үйлдвэр	8 648 630.5	8 892 274.2	13 351 134.8	4 458 860.6	50.1%	27.8%
Нүүрс	-	467 928.8	401 200.	- 66 728.8	-14.3%	
Өнгөт төмөрлөгийн хүдэр олборлолт	3,987,441.1	2 137 883.6	8 801 952.4	6 664 068.8	311.7%	
Дээрх ангилалд ороогүй бусад ашигт малтмалын олборлолт	-		142 240.	142 240.	-	
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	4 661 189.4	6 286 461.8	4 005 742.4	-2 280 719.4	-36.3%	
2 Боловсруулах аж үйлдвэр	14 112 187.8	31 135 790.2	30 351 294.4	- 784 495.8	-2.5%	63.2%
Хүнс ундааны үйлдвэрлэл	3 650 902.1	12 217 114.7	7 390 408.3	-4 826 706.4	-39.5%	
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	2 349 942.2	5 986 302.7	7 436 196.8	1 449 894.1	24.2%	
Хувцас үйлдвэрлэл	2 378 566.9	2 028 607.	3 954 411.9	1 925 804.9	94.9%	
Гэр ахуйн цахилгаан хэрэгсэл үйлдвэрлэл	-	1 212 533.	944 004.	- 268 529.	-22.1%	
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	1 086 878.3	1 358 219.	2 080 720.6	722 501.6	53.2%	
Модон, үйсэн, үртсэн болон холтсон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	-	70 728.6	80 354.2	9 625.6	13.6%	
Тавилга үйлдвэрлэл	458 717.4	192 178.7	1 585 116.1	1 392 937.4	724.8%	
Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл	4 187 180.9	8 070 106.5	6 880 082.5	-1 190 024.	-14.7%	
3 Ус хангамж; сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	2 834 201.	3 098 216.	4 306 570.	1 208 354.	39.0%	9.0%
Хог хаягдал цуглуулах, зайлуулах	2 834 201.	3 098 216.	4 306 570.	1 208 354.	39.0%	
Борлуулалтын орлого	27 427 172.5	45 091 806.8	50 427 735.9	5 335 929.1	11.8%	105.0%

Энэ оны 5-р сарын байдлаар нийт үйлдвэрлэлийн уул уурхайн олборлох үйлдвэрлэл 13351.1 (27.8%) сая төгрөг байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 4458.9 (50.1%) сая төгрөг, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа 4306.6 (9.0%) сая төгрөг байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 1208.4 (39.0%) сая төгрөгөөр өссөн бол боловсруулах

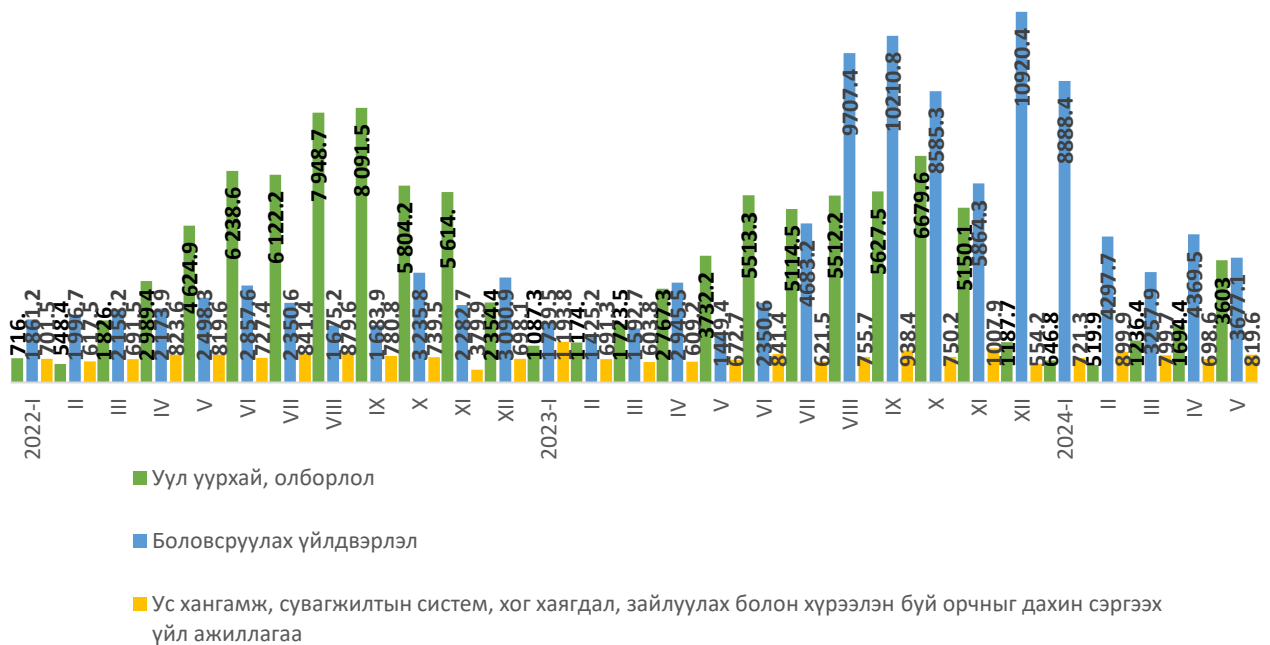
үйлдвэрлэл 30351.3 (63.2%) сая төгрөг байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 784.5 (2.5%) сая төгрөгөөр буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 8.2. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН БОРЛУУЛСАН БҮТЭЭГДЭХҮҮН, салбараар

Салбар	2022 V	2023 V	2024*		2024* V
			V	Гадаад	2023 V
	Сая.төг				
Нийт дүн	8 099.7	11 233.7	27 427.2	2 517.8	144.2%
Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр	3 603.	3 732.2	8 642.6		131.6%
Боловсруулах аж үйлдвэр	3 677.1	6 828.8	15 130.8	2 517.8	121.6%
Ус хангамж, сувагжилтын систем	819.6	672.7	3 653.8		443.2%

2024 оны 5-р сарын байдлаар уул уурхайн олборлох аж үйлдвэр 8642.6 сая, боловсруулах үйлдвэрлэл 15130.8 сая, ус хангамж, сувагжилтын систем 3653.8 сая төгрөгийн тус тус алдагдалтай ажилласан байна.

ЗУРАГ 8.2. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ БОРЛУУЛАЛТ, салбараар, сараар, сая төгрөг

Ойлголт, тодорхойлолт:

Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл: Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлант хугацаанд зах зээлд болон өөрийн эцсийн хэрэглээнд зориулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээс бүрдэнэ.

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн: Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлант хугацаанд худалдсан буюу гадагш гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээний хэмжээ юм.

Аж үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн (биет хэмжээний) индекс: Аж үйлдвэрийн салбарын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүнийг сар бүрийн мэдээлэлд хамруулан судалж, Ласпейрсийн биет хэмжээний индексийн томъёог ашиглан тооцно.

Тооцох аргачлал:

Ласпейрсийн биет хэмжээний индексийн томъёо:

$$I_{LQ} = \frac{\sum(Q_t \cdot P_0)}{\sum(Q_0 \cdot P_0)} \cdot 100 = \sum\left(\frac{Q_t}{Q_0}\right) \cdot W_0 \cdot 100$$

Q_t - Бүтээгдэхүүний тайлант үеийн биет хэмжээ

Q_0 - Бүтээгдэхүүний суурь үеийн биет хэмжээ

P_0 - Бүтээгдэхүүний суурь үеийн үнэ

W_0 - Жин

НИЙТИЙН АЖ АХУЙ, 2024 оны 5 сарын байдлаар

Урмыг өсгөж, амьжиргааг сайжруулж

ЦЭВЭРЛЭСЭН ЗАМ ТАЛБАЙ - 1 800 мян^{м²}

АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ОРЛОГО - 497.8 сая.төг

ТЭЭВЭРЛЭСЭН ХОГ

2023 V 6 367.5 мян.м³

2024 V 10 635.9 мян.м³

Дүүргийн хэмжээнд 2024 оны 5 сард 1800 мян.м² талбай цэвэрлэж 10635.9 мян.м³ хог тээвэрлэсэн байна. Ажил үйлчилгээний орлого 497.8 сая төгрөг болж өмнөх оны мөн үеэс 199.8 сая төгрөгөөр (67.0%)-иар өссөн үзүүлэлтэй байна.

IX. НИЙТИЙН АЖ АХУЙ

Чингэлтэй дүүргийн хувьд нийт цэвэрлэгээний ажил, хог хаягдлыг Тохижилт үйлчилгээний байгууллага болон Найши ХХК нь хариуцаж ажилладаг.

Дүүргийн хэмжээнд 2024 оны 5 сард 1800 мян.м² зам талбай цэвэрлэж, 10635.9 мян.м³ хог тээвэрлэсэн байна. Тээвэрлэсэн хог өмнөх жилийн мөн үеэс 4268.3 мян.м³ (67.0%) өссөн байна.

Ажил үйлчилгээний орлого 497.8 сая төгрөг болж өмнөх оны мөн үеэс 199.8 сая төгрөгөөр (67.0%) өссөн байна. Орлогын эх үүсвэрийг ангилбал 90.0% гэр хорооллоос, 10.0%-ийг албан газраас олсон орлого эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 22. ТОХИЖИЛТ, ЦЭВЭРЛЭГЭЭНИЙ АЖИЛ, ОРЛОГО 2024 оны 5 сарын байдлаар

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2022 V	2023 V	2024 V	Өсөлт бууралт (хувь)
Цэвэрлэсэн талбай	мян.м ²	1800.0	1800.0	1800.0	-
Тээвэрлэсэн хог	мян.м ³	6 139.2	6 367.5	10 635.9	67.0%
Орон сууц	Тн	-	-	-	-
Гэр хороолол	тн	5 525.2	5 730.8	9 572.3	67.0%
Албан газар	тн	613.9	636.8	1 063.6	67.0%
Зам талбай	Тн	-	-	-	-
Ажил үйлчилгээний орлого	сая.төг	287.3	298.0	497.8	67.0%
Зам талбай	сая.төг	-	-	-	-
Гэр хороолол	сая.төг	258.6	268.2	448.0	67.0%
Орон сууц	сая.төг	-	-	-	-
Албан газар	сая.төг	28.7	29.8	49.8	67.0%

* Эх үүсвэр: Найши ХХК

Х. ТӨРИЙН БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Иргэний бүртгэлийн үйлчилгээ: 2024 оны эхний 5 сард Чингэлтэй дүүргийн Улсын бүртгэлийн хэлтэс нь иргэний бүртгэлийн 8 төрлийн үйлчилгээ 33680 иргэнд үзүүлсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 7647 (29.4%) хүнээр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад гэрлэлт, хүүхэд үрчлэлт, овог нэр өөрчлөх бүртгэл, иргэний үнэмлэх олгох бүртгэлүүд тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

ХҮСНЭГТ 10.1 ИРГЭНИЙ БҮРТГЭЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ АВСАН ХҮНИЙ ТОО, үйлчилгээний төрлөөр

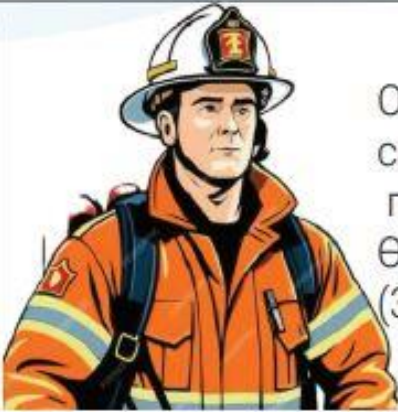
Үзүүлэлт	2023 V	2024 V	$\frac{2024 V}{2023 V}$
	Дүнгээр		Хувь
Нийт	26 033	33 680	29.4
Шинэ төрсөн	1 061	1 153	8.7
Гэрлэлт	343	280	-18.4
Гэр бүл цуцлалт	137	156	13.9
Хүүхэд үрчлэлт	24	13	-45.8
Эцэг тогтоосон	30	45	50.0
Овог, нэр өөрчлөх	90	48	-46.7
Шилжин ирсэн	3 359	2 822	-16.0
Лавлагаа	12 435	22 988	84.9
Иргэний үнэмлэх олголт:	8 554	6 175	-27.8
16 нас хүрч шинээр авсан	842	1 407	67.1
Дахин олголт	7 712	4 768	-38.2

* Эх үүсвэр: Иргэний бүртгэлийн хэлтэс

ОНЦГОЙ БАЙДАЛ, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

Үндэсний
 Ажлын

Онцгой байдлын хэлтэс нь 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар нийт 161 гал түймэр, гамшиг ослын дуудлагаар ажилласан байна. Өмнөх оны мөн үеэс 70 тохиолдлоор буюу (30.3%)-иар буурсан байна.

Онцгой байдал: Онцгой байдлын хэлтэс нь 2024 оны эхний 5 сард үйлчлэх хүрээний нутаг дэвсгэрт 161 гал түймэр гамшиг ослын дуудлагаар ажилласан байна. Өмнөх оны мөн үеэс 70 тохиолдлоор (30.3%) буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 10.2. ГАЛ ТҮЙМРИЙН ДУУДЛАГА ЗАРЦУУЛСАН ХӨРӨНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	2023 V	2024 V	Өөрчлөлт %
Дуудлагын тоо	Тоо	231	161	-30.3%
Гал түймэр	Тоо	196	122	-37.8%
Иргэд унтраасан гал түймэр	Тоо	33	27	-18.2%
Өөрөө унтраасан гал түймэр	Тоо	2	6	3.0 ¹
Худал дуудлага	Тоо	2	6	3.0 ¹
Ажилласан цаг	Цаг.мин	579	5 553	9.6 ¹
Ашиглагдсан ус	Тонн	164	492.7	3.0 ¹
Ашиглагдсан шатхуун /дизель/	Литр	1 641	3 476.3	2.1 ¹
Ашиглагдсан хөөс	Литр	-	-	-
Зарцуулсан мөнгө	Сая.төг	8.6	47.0	5.5 ¹
Аварсан хүний тоо	Тоо	121	256	2.1 ¹
Унтраасан барилга байшингийн тоо	Тоо	115	73	-36.5%
Нийт өмч хөрөнгө	Сая.төг	2240	17 388	7.8 ¹
Амьсгалын бие даасан төхөөрөмж	Тоо	98	505	5.2 ¹

¹-Дахин их

* Эх үүсвэр: Онцгой байдлын хэлтэс

Эд хөрөнгийн бүртгэлийн үйлчилгээ: 2024 оны 05 сард Улсын бүртгэлийн хэлтэс нь 7 төрлийн үйлчилгээг нийт 17280 иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагад үзүүлж, үйлчилгээний хөлсөнд 425.1 сая төгрөгийн хураамж авсан байна. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс үйлчилгээ авсан хүн 6476 (59.9%), үйлчилгээний хөлс 218.3 сая төгрөг буюу 1.1 дахин өссөн байна.

ХҮСНЭГТ 10.3 ЭД ХӨРӨНГИЙН БҮРТГЭЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ АВСАН ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧИЙН ТОО, ТӨРЛӨӨР

Үйлчилгээний төрөл	2024 V					
	Эд хөрөнгийн бүртгэл		Газар		Газраас бусад	
	Үйлчилгээний тоо	Үйлчилгээний хөлс (мян.төг)	Үйлчилгээний тоо	Үйлчилгээний хөлс (мян.төг)	Үйлчилгээний тоо	Үйлчилгээний хөлс (мян.төг)
Нийт	8 640	212 565	3 261	28 298	5 379	184 266
Анхны бүртгэл	735	1 789	170	-	565	1 789
Өмчлөх эрх шилжих гэрээ	1 691	33 760	676	13 508	1 015	20 252
Барьцааны гэрээ	5 135	172 236	1 897	12 500	3 238	159 736
Бусад гэрээ	13	100	-	-	13	100
Бүртгэлд өөрчлөлт оруулах	733	4 586	406	2 290	327	2 296
Урьдчилсан тэмдэглэл	8	10			8	10
Лавлагаа хуулбар	325	84	112		213	84

*Эх үүсвэр: Улсын бүртгэлийн хэлтэс

Улаан загалмай: Чингэлтэй дүүргийн хэмжээнд 2024 оны 05 сард 10628 хүнд 11450 мянган төгрөгийн халамж үйлчилгээ үзүүлсэн нь өмнөх оны мөн үеийнхээс 120 хүнээр буурсан бол, зарцуулсан зардал 3705.0 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

ХҮСНЭГТ 10.4 ЗОХИОН БАЙГУУЛСАН АРГА ХЭМЖЭЭ, төрлөөр, эхний 5 сард

Үзүүлэлт	2023 V			2024 V		
	Хэдэн удаа	Хамрагдсан хүний тоо	Зардал /мян.төг/	Хэдэн удаа	Хамрагдсан хүний тоо	Зардал /мян.төг/
Дүн	186	10748	7745	194	10628	11450
Халамж үйлчилгээ	6	384	2060.00	16	682	7000.0
Халамжийн чиглэлээрх сургалт, сурталчилгаа	38	1491	3288.00	36	443	1400.0
Анхны тусламжийн сургалт	39	1634	65	44	1097	300.0
Эрүүл мэндийг дэмжих сургалт, сурталчилгаа	7	646	240.00	21	691	300.0
Гамшгийн тусламж	1	20	1915.00	2	10	350.0
Гамшгийн талаарх сургалт, сурталчилгаа	15	3933	50.00	17	3467	1020.0
Донорын өдөрлөг, сурталчилгаа				6	2900	60.0
Хүүхэд залуучуудын хөдөлгөөний чиглэлээрх сургалт, сурталчилгаа	29	1068	50	9	267	20.0
Хүмүүнлэгийн хууль эрх зүй, 7 зарчим, ТУЗХА-ны сурталчилгаа	51	1572	77.00	43	1071	1000.0

*Эх үүсвэр: Улаан загалмайн хороо

Халамжийн чиглэлээр сургалт, сурталчилгааг 16 удаа зохион байгуулж 682 иргэн, анхны тусламжийн сургалт 44 удаа зохион байгуулж 1097 иргэн, хүүхэд залуучуудын хөдөлгөөний чиглэлээр сургалтыг 9 удаа зохион байгуулж 267 иргэн, хүмүүнлэгийн хууль эрх зүй, 7-н зарчим, төр, улаан загалмайн хамтын ажиллагааны сурталчилгааг 43 удаа зохион байгуулж 10628 иргэнийг тус тус хамруулсан байна.

Захиргааны мэдээлэл: Дүүргийн хэмжээнд 2024 оны эхний 5 сард 1556 иргэдээс өргөдөл, гомдол ирснээс 1442-г хуульд заасан хугацаанд нь шийдвэрлэж, 94 нь шийдвэрлэх шатандаа хянагдаж, 20 нь хугацаа хэтэрч шийдвэрлэсэн байна. Нийт ирүүлсэн өргөдөл гомдлын 94.0 хувийг шийдвэрлэж хариу өгсөн байна.

ХҮСНЭГТ 10.5. ИРГЭДИЙН ӨРГӨДӨЛ, ГОМДЛЫН МЭДЭЭ, хүлээн авсан нэгжийн ангиллаар, 2024 оны эхний 5 сарын байдлаар

Ангилал	2024 он	Үүнээс:	
		Шийдвэрлэх шатандаа байгаа	Шийдвэрлэж хариу өгсөн
Нийт	1556	94	1462
Нийслэлийн Үйлчилгээний нэгдсэн төв	7	-	7
Нутгийн захиргааны байгууллагууд	907	62	838
1800-1200 дугаарын оператор	120	11	106
11-11 төвөөс ирсэн	499	21	478
Гар утасны аппликэйшнээр ирсэн	-	-	-
Мессеж	-	-	-
E-Service	6	-	6
Facebook	-	-	-
Дижитал сити	9	-	9
Хороо бүртгэсэн	8	-	8
НМХГ тусгай дугаар	-	-	-

* Эх үүсвэр: Иргэний бүртгэлийн хэлтэс

Танилцуулга хянасан хэлтсийн дарга: /Д.МӨНХЗУЛ/

Танилцуулгыг нэгтгэсэн мэргэжилтэн: /Ш.НАРАНМИЖИД/